

обміну інформацією між публічними органами, школами, батьками та правоохоронними органами через цифрові платформи підвищує швидкість реакції та ефективність заходів у разі викрадення дитини.

І в контексті обміну інформацією та співпраці особливу увагу заслуговує система оперативних оповішень про зниклих у певній місцевості дітей AMBER Alert. З 1996 року ця система працює в США, і Україна стала 25 країною у світі, яка приєдналася до неї. Система Amber Alert розглядається як допоміжний якісний сучасний правоохоронний інструмент, спрямований на захист прав та інтересів дітей. [2]

Загальний вплив технологічних інновацій на захист дітей від викрадення стає унікальним злагодженим підходом, що об'єднує ефективність та безпеку. Незупинний розвиток цих технологій відкриває нові перспективи для покращення безпеки та добробуту дітей у всьому світі.

Список використаних джерел

1. The Truth About Child Abduction Statistics in 2023. Safeatlast: веб-сайт. URL: <https://safeatlast.co/blog/child-abduction-statistics/#gref>

2. Про Amber Alert: як працює пошук викрадених дітей. Поліція охорони: веб-сайт. URL: <https://securitypolice.com.ua/index.php/novyny2/pro-amber-alert-yak-pratsyue-poshuk-vikradenikh-ditej>

Коваленко Віталій Валентинович,
докторант відділу проблем державного управління та адміністративного права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України

ВПЛИВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Зростання тіньового сектору економіки та криміналізація практично усіх сфер господарювання стримує розвиток ринкових відносин в Україні, загрожуючи національним інтересам та національній безпеці держави, підриває довіру громадян до демократичних інститутів і цінностей, спричиняючи занепокоєння в суспільстві та критичні оцінки міжнародних експертів. Поряд з цим, варто зазначити, що на процес діяльності в Україні всіх учасників, які залучені до сталого економічного зростання, суттєвий негативний вплив здійснила відкрита воєнна агресія РФ проти нашої держави, що слід враховувати при періодичному перегляді та корегуванні змісту проблем економічної стратегії. Саме тому розроблення ефективних механізмів

детінізації сфери господарювання та фінансів, розшуку й повернення до легального обігу незаконно виведених із нього активів, захист об'єктів права власності є пріоритетними напрямками реалізації державної політики в правоохоронній галузі.

Тіньова економіка – фактично не контрольоване суспільством виробництво, розподіл, обмін і споживання товарно-матеріальних цінностей, тобто такі соціально-економічні взаємини між окремими громадянами, соціальними групами щодо використання діючих форм власності в корисливих особистих і групових інтересах, які приховуються від органів державного управління і самоврядування, громадськості. Вона містить у собі всі невраховані, нерегламентовані, відмінні від викладених у нормативних документах і правилах господарювання види економічної діяльності. З економіко-правового погляду це означає, що тіньова економіка охоплює не тільки корисливі економічні злочини, а й незлочинні корисливі економічні правопорушення і правомірну, але невраховану або непідконтрольну державі економічну діяльність [1, с. 92–93]. Запропоноване трактування категорії «тіньова економіка» враховує наступні суттєві її ознаки: незаконний характер діяльності; наявність стійких транспортно-логістичних та інших зв'язків; наявність економічного, природного, соціального та інтелектуального потенціалу й бази його використання. Тіньова економіка в Україні пройшла складний процес історичного розвитку, від явища кримінального характеру у сфері економічних відносин до системи складних соціально-економічних процесів періоду переходу до ринкових відносин [2, с. 76].

У цьому контексті вдалою, на наш погляд, є позиція В. О. Мандибури, який вважає, що «тіньова» економіка не є якісно однорідною як за своїми структурними складовими, так і за остаточними наслідками їх впливу на соціально-економічні процеси та відносини. Визначаючи зміст поняття «тіньова економіка», необхідно враховувати, що воно має широке і вузьке значення. У широкому розумінні до складу тіньової економіки може бути віднесено всі види «неврахованої», «нерегламентованої», «прихованої» та «законспірованої» економічної діяльності, незалежно від того, чи є вони протиправними, чи ні. У вузькому розумінні поняття «тіньова економіка» обмежується виключно тими видами економічної діяльності та відповідними відносинами, які за своїм змістом є або протиправними, або суспільно небезпечними [3, с. 11].

Тіньова економіка на сьогодні виступає як адаптивна система. Вона здатна швидко пристосовуватися до зовнішніх впливів (дії правоохоронних, контрольних, фіскальних, наглядових та інших органів), безупинно розвивається відповідно до загальних економічних принципів. Повністю ліквідувати тіньові економічні відносини не можливо. Разом з тим можна суттєво зменшити їх масштаби, обмежити найбільш небезпечні для суспільства форми.

Водночас завдання інститутів держави у забезпеченні забезпечення та реалізації політики сталого розвитку економіки України – призупинення тіньових процесів на засадах створення економічних та організаційно-правових передумов детінізації економіки. Держава намагається вжити всіх можливих заходів для подолання тіньових економічних процесів. Так, на виконання вимог міжнародного співтовариства було ухвалено Положення про застосування Національним банком України заходів впливу до установ за порушення законодавства з питань фінансового моніторингу (2020 р.) [4], з метою визначення порядку застосування НБУ передбачених Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [5] заходів впливу, пред'явлення вимог за порушення установами законодавства з питань фінансового моніторингу, а також здійснення контролю за їх виконанням.

Вимоги цього Положення поширюються на страховиків (перестраховиків), страхових (перестрахових) брокерів, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи (крім фінансових установ та інших юридичних осіб, щодо яких державне регулювання і нагляд у сфері запобігання та протидії здійснюються іншими суб'єктами державного фінансового моніторингу); платіжні організації, учасників чи членів платіжних систем, які надають фінансові послуги на підставі відповідних ліцензій чи реєстраційних документів; операторів поштового зв'язку; інші установи, які надають послуги з переказу коштів та здійснення валютних операцій; філії або представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які надають фінансові послуги на території України, інших юридичних осіб, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але надають окремі фінансові послуги

Системні заходи щодо забезпечення та реалізації державної політики сталого розвитку економіки України в контексті протидії поширенню тіньової діяльності полягають у вжитті комплексу заходів із підвищення ефективності державного управління грошово-кредитною сферою; забезпеченні ефективного контролю за фінансовими й товарними потоками; запровадженні механізмів стимулювання розподілу фінансових ресурсів на користь виробничої сфери, зокрема у спосіб концентрування банківського і промислового капіталу на пріоритетних напрямках економічного розвитку; запровадженні стратегічного планування розвитку фінансових ринків; підвищенні ефективності державного нагляду й контролю за виконанням інвестиційними фондами і компаніями, страховими організаціями зобов'язань перед громадянами тощо.

Таким чином, варто наголосити на необхідності ефективного державного регулювання розвитку національної економіки та формування інститутів управління в умовах ринкового середовища. Така діяльність зумовлює створення дієвої системи контролю, стратегічна мета якої – забезпечення стабільності економічного зростання країни шляхом запобігання порушенням та неефективному використанню фінансових ресурсів. Водночас військові події створюють негативні наслідки для соціально-економічного розвитку України. Криза свідчить про вразливість вітчизняної фінансової системи, її залежність від зовнішнього впливу. Зростання тіньового сектору економіки та криміналізація практично всіх сфер господарювання стримує розвиток ринкових відносин в Україні, загрожуючи національним інтересам та національній безпеці держави, підриває довіру громадян до демократичних інститутів і цінностей, спричиняючи занепокоєння в суспільстві та критичні оцінки міжнародних експертів. За таких умов питання захисту національних інтересів держави в економічній сфері набирає особливої ваги.

Список використаних джерел

1. Зянько В. В. Тіньові доходи та шляхи їх зменшення в Україні. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2008. № 1. С. 92–93.
2. Засанська О. В. Теоретичні основи боротьби з тіньовою економікою. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 5. С. 76–84.
3. Мандибура В. О. «Тіньова» економіка України та напрями законодавчої стратегії її обмеження. Київ, 1998. 134 с. С. 11.
4. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу до установ за порушення законодавства з питань фінансового моніторингу : постанова Правління Національного банку України від 28 лип. 2020 р. № 106. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0106500-20#Text>.
5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон від 6 груд. 2019 р. № 361-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.